I (ШКОЛЬНЫ) ЭТАП РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА” І “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

IX клас
Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

ДАВЕДКІ

Кастрычік 2024 г., Гродна

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**50**

!!! Пры праверцы заданняў за кожную дапушчаную арфаграфічную, граматычную, пунктуацыйную памылку здымаецца 0,1 бала, калі не ўказаны іншыя ўмовы.

Заданне 1. *Максімальная колькасць балаў – 5; 1 б. за правільны адказ*

Словы	Транскрыпцыя
1) перад хатай	[п’эрат ха́тай]
2) ва Уруччы	[ва ўру́ч̄ы]
3) клятчатка	[кл’ач̄атка]
4) да Ігната	[да йгна́та]
5) яечня	[йайэ´чн’а]

Заданне 2. *Максімальная колькасць балаў – 5; 1 б. за правільны адказ*

вострая сатыра	вострасатырычны
дробны маштаб	дробнамаштабны
тонкія бровы	танкабровы
глыбокія думкі	глыбакадумны
просты народ	простанародны

Заданне 3. *Максімальная колькасць балаў – 5; 0,5 б. за кожную пазіцыю*

Сказы	Тлумачэнне

1. Як на добры розум, трэба было пачакаць якой паўгадзіны, пакуль не растане град *(У. Шахавец).*	‘разважаючы (робячы) спакойна, цвяроза, разумна’
2. Ці ў сваім ты розуме? Хто гэта садзіць бульбу ў скрынках? Гэта ж не расада якая… *(А. Якімовіч)*	‘пра чалавека ў ненармальным псіхічным стане’
3. Чаго вы чапляеце хлопца!.. Дайце яму жыць сваім розумам *(І Шамякін).*	‘быць самастойным у сваіх дзеяннях, учынках, прытрымлівацца сваіх поглядаў’
4. Але мужык заўсёды заднім розумам хітры, – праўда, Шчасны? – звярнуўся да вартаўніка Войцік *(М. Машара).*	‘пра чалавека, які няздольны своечасова прыняць патрэбнае рашэнне’
5. І дзе ні пойдзе Іванка, – людзі там розуму ад яго набіраюцца ды з ліхімі панамі змагаюцца *(А. Якімовіч).*	‘станавіцца разумнейшым, дасведчаным’

Заданне 4. *Максімальная колькасць балаў – 5; 1 б. за правільна ўтворанае і запісанае словазлучэнне*

1) …каб з яе смяяліся.
2) … ажаніцца з Верачкай.
3) дзве дзявочыя…
4)…выбачайце нам…
5) …паслаць па доктара.

Заданне 5. *Максімальная колькасць балаў – 5; 0,5 б. за кожны правільна ўтвораны радок*

1. Прыставачна-суфіксальным	2. Суфіксальным
а) дах – паддашак	а) гітара – гітарыст
б) сцяна – прысценак, прысценны	б) скрыпка – скрыпач
в) колер – бясколерны	в) цымбалы – цымбаліст
г) надворак – знадворку	г) дуда – дудар
д) сядзіба – прысядзібны	д) барабан – барабаншчык

!!! Калі вучні запісалі іншы варыянт, праверыць па словаўтваральным слоўніку.

Заданне 6. *Максімальная колькасць балаў – 5*

Назва прадукцыі па-руску	Пераклад
комод “Антарио”	камода “Антарыа”
шкаф “Шекспир”	шафа “Шэкспір”
диван “Юпитер”	канапа “Юпітэр”
зеркало “Токио”	люстэрка (люстра) “Токіа”
сундук “Секрет”	куфар “Сакрэт”

Заданне 7. *Максімальная колькасць балаў – 5*

1. Янка Купала ў вершы “Кароль”, каб стварыць сюжэтны малюнак выкарыстаў шэраг гукаперайманняў. Ваша задача ўзнавіць каму належаць тыя ці і ншыя гукі. *(0,5 б. за кожны правільны адказ)*

Толькі часам мм-у, мм-у! –
    Замычыць **цялятка**;
Бэ-э, мэ-э! Бэ-э, мэ-э! –
    Забляе **ягнятка**.

Рох-рох, цох-цох! Кві-кві, кві-кві! –
    Пісьне **парасятка**,
Ды гі-гі-гі? – адыржэцца
    Недзе **жарабятка**.

Куку-куку! Куку-куку! –
    Кукуе **зязюля**;
Піць-піць! Піць-піць! – **каня** кліча,
    Як бы после гуляў.

Ву-ву! Ву-ву! – загудзеў **жук**
    Каля вуха смела;
Ззынь-ззынь! Ззынь-ззынь! – з мёдам з кветкі
    Пчолка зазвінела.

2. Запішыце беларускамоўны адпаведнік англійскага гукаперайманне *cock-a-doodle-doo* _**кукарэку (дапускаецца запіс “ку-ка-рэку”)** (1 б.)

Заданне 8. *Максімальная колькасць балаў – 5; 1 бал за кожны сказ*

1. Мой лепшы сябар, Касцік, займаецца ў спартыўным клубе. ***<u>(адасобленым прыдаткам)</u>***

2. Спякота прымусіла нас, нарэшце, схавацца ў цяньку. ***(пабочным словам*** 3. Эх, час касьбы, вясёлы час! І я з ім цешыўся не раз. ***(звароткам)***
4. Міхал – навошта ўжо таіцца? – любіў-такі павесяліцца. ***(устаўным сказам)***
5. Дзесьці высока-высока, за самымі хмарамі, курлыкалі журавы. ***(адасобленай акалічнасцю)***

Заданне 9. *Максімальная колькасць балаў – 5*
!!! *Балы налічваюцца за цалкам правільны адказ*
АДКАЗ: 1-В-М ; 2-Д-З; 3-Г-Н; 4-Б-Л; 5-А-К

Заданне 10. *Максімальная колькасць балаў – 5*
1) Гродзенская паэтка Алена Руцкая нарадзілася на Слонімшчыне. (**не**, Шчучыншчыне)
2) У Гродна ёсць помнік Янку Купалу. (**так**, каля ўніверсітэта)
3) Уладзімір Караткевіч працаваў у газеце “Гродзенская праўда” (**не**)
4) Абласная бібліятэка носіць імя Івана Насовіча. (**не**, Карскага)
5) Янка Брыль нарадзіўся на Карэліччыне, працаваў у раённай газеце ў Міры. (**так**)
6) Васілю Цяпінскаму пастаўлены помнікі ў Лідзе. (**не**, Ф.Скарыне)
7) У 1775-1802 гг. у г. Гродна дзейнічала “Каралеўская друкарня”, яе уладальнікам быў Антоній Тызенгаўз? (**так**)
8) У цэнтры г. Гродна ёсць дом-музей Максіма Багдановіча. (**так**)
9) Васіль Быкаў у Гродна пражыў 25 гадоў. (**так)**
10) Кінастужку па творы Міхася Лынькова “Міколка-паравоз” здымалі ў г.Гродна. (**так**)